

Principy kvantitativního výzkumu a feministické impulsy v kvantitativní metodologii

Ve své práci jsem se rozhodla přiblížit, na jakých principech funguje kvantitativní výzkum a které základní body jeho konceptu jsou problematické z feministického pohledu.

Auguste Comte, který je označován jako zakladatel moderní sociologie tvrdil, že společnost může být podrobena vědeckému zkoumání podobnými metodami jako ostatní vědní obory. Tak mohou být popsány nejen různé jevy v sociálním světě, ale i spojitosti mezi nimi. Takový vědecký přístup byl označen jako pozitivismus (Babbie 2001).

Společnost, jakožto předmět výzkumu, se vyznačuje velkou šíří jevů a názorů a není tedy jednoduché uchopit její zkoumání v rámci jedné teorie (což také vyvolává pochyby, je-li sociologie vůbec vědou), ale nahlíží se na ni z různých úhlů pohledu, za použití různých norem. Jednotlivá paradigmata lze zjednodušeně rozdělit na nepozitivistická a pozitivistická, kam se dá zařadit i kvantitativní výzkum. A právě kvantitativní výzkum je jednou z hlavních metod používaných sociologií. Jde o deduktivní metodu, která se zakládá na vyhodnocování a následné interpretaci empirických dat, přičemž předpokládá, že tato data jsou měřitelná, kvantifikovatelná a je možné je kategorizovat. Znakem kvantitativního výzkumu je, že pracuje s omezeným množstvím dat jednotlivých respondentů, avšak z poměrně obsáhlého vzorku. Ten se cíleně vybírá tak, aby se svým složením co nejvíce přiblížil populaci, na kterou je pak možné výsledky výzkumu aplikovat. Výběr vzorku je tedy jedním ze stěžejních kroků celého výzkumu, protože i dobře vyhodnocená data ze špatného vzorku není možné generalizovat na celou populaci a o té tak nemůžeme na základě daného výzkumu nic usuzovat. Samotný sběr dat se (v sociologickém výzkumu) uskutečňuje prostřednictvím statistického šetření, čili ve formě standardizovaného rozhovoru, kdy se výzkumník přímo dotazuje (osobně, ale třeba i telefonicky) anebo distribuovaného standardizovaného dotazníku, kdy ale může docházet k nízké návratnosti dotazníků, což vede k nízké spolehlivosti výzkumu. Kvantitativní výzkum je založen na testování hypotéz, tedy ověřování jednotlivých teorií, které si výzkumník předem vytvoří o společnosti a na základě naměřených proměnných se je snaží potvrdit nebo vyvrátit. Společnost ale obsahuje velkou variabilitu jevů, názorů a postojů, proto je nutné provést redukci a transformaci dat do obsažitelné a

srozumitelné podoby. Už při sestavování dotazníků se provádí operacionalizace, kdy je důležité volit otázky tak, aby byly jednoznačné a odpovědi na ně byly co nejlépe objektivně měřitelné a vyhýbat se odpovědím typu „často“ apod., protože co je často pro jednoho, nemusí být často pro druhého. Otázky zároveň musí být nezbytné a nesmí být sugestivní. Pečlivému sestavení otázek je nutné věnovat obzvláštní pozornost, aby byl výzkum dostatečně validní. Validita je metodologický koncept, který vyjadřuje, měří-li výzkum skutečně to, co měřit chce. V kvantitativním výzkumu se používá taktéž měření reliability, což je opakované měření se stejnými výsledky, samozřejmě za předpokladu, že se stav ve zkoumaném vzorku nijak nezměnil (Disman 2002). Kvantitativní výzkum je v sociologii nejpoužívanější metodou, avšak při složitějších výzkumech je poměrně náročný na realizaci a vyžaduje pečlivou přípravu. Na chyby v jeho provedení se totiž většinou přijde až při jeho vyhodnocování a celá práce tím přichází vniveč.

Přestože má dobře provedený kvantitativní výzkum cenný přínos pro vědu, existují v jeho metodologii znaky, které jsou z feministického úhlu pohledu problematické a na jejichž základě se dá zpochybnit genderová korektnost takového výzkumu. Jednotlivé feministické směry vyjadřují pozitivistickým výzkumům rozdílnou kritiku, avšak jako nejvýraznější bych označila následující:

Věda jako taková je stále silně androgenní sférou (dříve byli dokonce do výzkumů zahrnováni výsadně muži s předpokladem, že zjištěné informace o nich platí i pro ženy) a tudíž se dá předpokládat, že i do jejich výzkumů se nutně promítají genderové stereotypy. Už jen vztah výzkumníka a respondenta je například ve standardizovaném dotazování (tedy když má výzkumník předem jasně specifikované otázky, kterých se přísně drží) hierarchicky a neosobně nastavený, což ze své podstaty velmi komplikuje zkoumanému, aby požadované informace sděloval uvolněně a subjektivně. Lze tedy předpokládat, že člověk zkoumaný v rámci klasické metodologie spíše podlehne plánu a vedení výzkumníka, než aby odpovídal skutečně autenticky. Feministická kritika tak říká, že by měl být dotazovanému dán větší prostor k vyjádření subjektivních postojů, emocionalitě a celkově směr vedení rozhovoru by neměl být tolik direktivní (Hesse-Biber, & Yaiser, 2004).

Dalším důležitým kritizovaným bodem je skutečnost, že kvantitativní výzkum pracuje pouze s daty, která jsou podstatná pro vytvořené hypotézy, avšak i tady existují pochybnosti, jestli jsou už samotné hypotézy zkonstruovány skutečně korektně a nezávisle, anebo i ony nesou znaky androcentrického zaměření. Hypotézy jsou totiž vytvářeny jako předpoklad

společenské reality a predikce očekávaného výsledku, tudíž se může stát, že se už do jejich tvorby promítají prvky androcentrismu, který je stále součástí společnosti. To by znamenalo, že by se projevy ženské reality do výzkumu vůbec nedostaly, protože by se pro takto zaměřené hypotézy jevily jako nerelevantní (O'Connell Davidson, J., Layder, D. 1994).

Použitá literatura:

Babbie, E. 2001. *The Practice of Social Research*. Belmont: Wadsworth Publishing Copany.

Disman, M. 2002. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum.

Hesse – Biber, S. N., Yaiser, M. L. (2004). *Feminist Perspectives on Social Research*. New York: Oxford Univeristy Press.

O'Connell Davidson, Julia, Layder, Derek. 1994. *Methods Sex and Madness*. London: Routledge

Velmi pěkně zpracovaná práce jak po obsahové, tak formální stránce, má jasnou strukturu, argumentační linii. Drobné poznámky vepsány přímo v textu. Ještě by jí prospěl nějaký závěr. Končí jakoby uprostřed odstavce.